

Undervisnings- glede

Roger Antonsen hoppet av postdoktorstillingen for å undervise på heltid. Et privilegium, mener han selv.
Side 14–19

– Jeg hadde lyst til å lage et miljø der informatikk ble håndfast og konkret, sier Roger Antonsen. Her i Åpen sone sammen med studentene Jonathan Ringstad (til venstre) og Persijn David Kwekkeboom. (Foto: Anne Elisabeth Næss)

Nye personer i rommet?
Ønsk dem velkommen!
ÅPEN SONE

Utstyr som ligger igjen
og slenger etter bruk
er et trist syn.
ÅPEN SONE

En karriere blant studentene

Noen er så glad i å undervise at de heller gjør det enn å forske.
Så får det heller være med professortittelen.

Av SIRI LINDSTAD

– Jeg prøver å kompensere for alle de feilene jeg selv ble utsatt for som student. Mumlende forelesere, for eksempel, sier Roger Antonsen.
(Foto: Anne Elisabeth Næss)

– **INNIMELLOM SPØR JEG** ut i forelesningssalen: Hvor mange har hørt om firefargeproblemet? Da er det kanskje én av to hundre studenter som rekker opp hånden. Og da blir jeg så glad! Jeg kjenner meg utrolig privilegert som i løpet av de neste ti minuttene skal få være den første til å fortelle de 199 studentene som ikke visste det på forhånd hva firefargeproblemet er, sier Roger Antonsen, førstelektor i informatikk ved Universitetet i Oslo.

De er ikke mange, de som bærer tittelen førstelektor, med undervisning som sin primære oppgave. Antonsen er en av drøyt 30 førstelektorer ved Universitetet i Oslo. Til sammenligning er over 350 ansatt som førsteamanuenser.

Og Antonsen har valgt det selv.

Bredde framfor dybde

– Jeg ble ferdig med doktoravhandlingen i 2008 og fikk deretter et postdoktorstipend. Men etter at jeg hadde holdt på med det i to år, ble det lyst ut en førstelektorstilling som skulle bidra til å forbedre studiemiljøet her på Institutt for informatikk. Dermed hoppet jeg av forskerstillingen og over til den jeg har nå, som inneholdt mer undervisning og formidling. Dermed har han de siste årene blant annet vært med på å bygge opp Åpen sone for eksperimen-

tell informatikk, et laboratorium og prosjektrum for nysgjerrige studenter. Han er også involvert i Maker Faire, en festival for skapende mennesker, i tillegg til en rekke andre prosjekter som handler om formidling av matematikk og informatikk.

Både på hovedfaget og i doktorgraden hadde Antonsen jobbet med én og samme problemstilling innenfor logikk.

– Du blir så oppslukt når du jobber på innsiden av et matematisk problem. Derfor fikk jeg behov for å gjøre noe annet en stund. Dessuten hadde jeg representanter fra studentenes fagutvalg på døra som ba meg om å søke stillingen. Nå kan jeg formidle noe av bredden i faget i stedet for bare å grave meg ned i dybden.

Kontoret med det rare i

Han åpner dører inn til matematikkens og informatikkens forunderlige verden. Selv har vi

åpnet en dør inn til et kontor fylt av svevende geometriske figurer, Rubiks kuber i alle varianter, sjongleringsballer, hjernetrimleker i tre og atombyggesett i plast.

– Der henger molekylet for kaffe, sier Antonsen og peker opp mot taket.

Nei, vi kjente heller ikke til firefargeproblemet, fotografen og jeg. Tenk deg at du skal fargelegge et kart, blir vi forklart. To land med felles grenselinje skal ha forskjellig farge. Vil det da alltid være nok å bruke maks fire farger?

Ja, det gjør det! Men det skulle ta over hundre år å bevise det.

– Egentlig ønsker man ikke å frarøve studentene muligheten til selv å oppdage slike vitenskapelige fenomener. Det tror jeg er et dilemma alle undervisere har. Men dessverre er vi der nettopp for å fortelle dem dette, gi dem fasiten, hele tiden, sier Antonsen.

– Jeg tror jeg kommer til å angre om jeg ikke også bruker tid på å forske.

ROGER ANTONSEN

Forskning skårer høyest

Hva foretrekker du – undervisning, forskning eller begge deler? Det spørsmålet ble stillt i en undersøkelse blant norske forskere, referert i en rapport fra NIFU-Step (8/2010).

Bare én prosent av de spurte ønsket primært å undervise, mens 20 prosent ønsket primært å forske. Av de resterende, som hadde interesse både av å undervise og forske, helte 18 prosent mest mot undervisning, mens 61 prosent helte mest mot å forske.

Med andre ord: Forskning står høyest i kurs.

Men de finnes, de som også mer enn gjerne underviser, ja, som kanskje også foretrekker det.

Janneke Quarles van Ufford er universitetslektor på vernepleierutdanningen ved Universitetet i Agder. Hun hoppet av en mulig forskerkarriere allerede etter et halvt år på doktorgraden.

– Jeg tok alle doktorgradskursene i 2006 og syntes de var veldig morsomme, og det var også gøy å bli tvunget til å skrive på en ny og mer akademisk måte. Men så skjedde det ting i familien som gjorde at det ble vanskelig å konsentrere seg om å skrive. Dette er det ikke verdt, tenkte jeg, og sluttet. Det har jeg ikke angret på en eneste gang. Jeg går med glede på jobb hver dag.

Hun ble ansatt ved daværende Høgskolen i Agder i 2000, etter mange år som sosionom i ved en barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og deretter i rusomsorgen.

Og hun elsker å stå foran studentene.

– Jeg underviser blant annet i etikk. Det er fascinerende å se hvor engasjert du kan få studentene i noe som i utgangspunktet kan virke vanskelig og uoverkommelig. Det er så artig når du får dem med deg!

Fanklubb på Facebook

Men man blir ikke professor av å undervise.

– Det er jo noen som er veldig opptatt av karriere, men jeg er det ikke. Derimot kjenner jeg meg privilegert som får høre fra studentene at jeg må da ikke gå av med pensjon mot slutten av året, slik planen er, sier Quarles van Ufford.

Arvid Holme ble heller aldri professor. Som han selv sier:

– Å undervise gir ingen akademisk valuta.

Til gjengjeld blir den tidligere amanuensen ved Institutt for datateknikk og informasjonsvitenskap ved NTNU fortsatt invitert på studentenes juleball. De savner ham som foreleser.

– Men jeg takker nei. Jeg gikk av med pensjon i 2010 etter 25 år ved universitetet og tenker på det som et tilbakelagt stadium i livet mitt.

Før han takket av, rakk han å bli en av NTNUs mest populære forelesere. Han fikk egen fanklubb på Facebook, og hovedstyret i linjeforeningen Online stilte i dress og selskapskjole da han hadde sin siste forelesning en mørk og kald vintermorgen for tre år siden.

– Etterpå kom en ung kvinnelig student bort til meg og spurte om å få gi meg en klem. Da felte jeg noen tårer.

Forskning syntes han imidlertid alltid var litt kjedelig.

– Jeg er ingeniør, har vært med på å starte

– Jeg skulle gjerne hatt en ren undervisningsstilling.

JANNEKE QUARLES VAN UFFORD

bedrifter og vil påstå at jeg er relativt innovativ. Men i forskning skal du ikke bare gjøre en jobb selv. Du skal også sette deg ned og finne ut hva alle andre har gjort, og det synes jeg er kjedelig.

– Savner alenetiden

Er man virksom innenfor universitets- og høyskolesektoren, er det imidlertid kombinerte stillinger som er det normale, med både forskning og undervisning.

Antonsen i Oslo skulle da også gjerne hatt tid til å forske. Problemet er at da blir det mindre tid til undervisning og formidling, som jo også er så gøy ...

– Jeg savner den dedikerte tiden, hvor alt handler om å lese, skrive og tenke, i enerom. Det å være så inne i noe når du legger deg, når du står opp, når du dusjer. Den følelsen har jeg ikke hatt siden jeg jobbet med doktorgraden. Det er i bunn og grunn forskning som er kjer-

– Vi på vernepleierutdanningen er best i klassen når det gjelder å få studentene gjennom, sier Janneke Quarles van Ufford (med briller), her omkranset av studenter. (Foto: Kristin Ellefsen)

nen i det hele, det å finne ut hva som er sant. Jeg kan holde på og formidle og formidle, men gleden ved å faktisk bevise at noe er sant, er så berusende. Den jakten på sannhet vil jeg ikke gi slipp på. Jeg tror jeg kommer til å angre om jeg ikke også bruker tid på å forske.

– Om ett år går kontrakten din ut, og du skal søke deg videre. Vil du ikke da tenke at du burde ha rendyrket forskerkarrieren din mer?

– Det er et spørsmål jeg stiller meg selv ofte. Men jeg har aldri vært karrierefokuset, har aldri hignet etter tittel eller stilling. Det er veldig mange som jager etter professoropptrykk, og da er det mye taktisk og strategisk man kan gjøre for å oppnå det, først og fremst å publisere.

Forskningsspress

I Agder merket Janneke Quarles van Ufford overgangen da høgskolen ble universitet.

– Gjett om! Forskning, publisering og det å samle poeng ble enda viktigere. Men samtidig har vi på vernepleierutdanningen en enorm produksjon av studiepoeng. Det bidrar nok til at universitetsledelsen er litt redde for å endre for mye hos oss. Dessuten har vi en dekan som har vært veldig tydelig på at folk skal få drive med det de har lyst til, for det er da man får mest ut av folk. Men rektor hadde nok helst sett at vi hadde 50/50-stillinger, alle sammen, med en lik blanding av forskning og undervisning.

Quarles van Ufford understreker at det å ha kvalitet i undervisningen, slik at studentene

– Å undervise gir ingen akademisk valuta.

ARVID HOLME

engasjerer seg i sitt eget studieforløp, er viktig, det også.

– Jeg har ti prosent forskningstid, men skulle gjerne hatt en ren undervisningsstilling. Alle hos oss har en slik presentsats, bortsett fra han som er dosent og har noe mer forskningstid.

Platon versus Kierkegaard

I alt er det førti studenter på bachelorprogrammet på vernepleierutdanningen.

– Jeg følger dem gjennom de tre årene og blir dermed godt kjent med dem. Jeg forsøker å få dem til å være aktive og stille spørsmål, og utfordre dem til å tenke. Og så bruker jeg veldig mange praktiske eksempler for å knytte teorien til praksis.

For Roger Antonsen er det noe grunnleggende filosofisk i det å undervise.

– For lenge siden leste jeg en redegjørelse om to ulike filosofier om læring som gjorde veldig inntrykk. Den ene er den platonske tilnærmingen, der sannheten er der som en objektiv størrelse, som du bærer i deg og egentlig kjenner til. Du må bare bli minnet på den.

Den andre tilnærmingen er mer kierkegaardsk.

– Der er utgangspunktet at det du lærer, er noe som er helt nytt for deg. Problemet at du kan ikke vite hva du skal lære. Hvis du sier at «jeg har lyst til å lære meg om logiske kalkyler», så er paradokset at hvis du vet hva det er, så kan du det, og hvis du ikke vet hva det er, så må du bare ta en sjanse. Du må kaste deg ut i det, kaste deg ut i læringen, og akseptere at nå skal jeg lære noe jeg ikke visste hva var eller vet hva er. Jeg må bare ta sjansen på at det er noe verdifullt.

Som forsker regner Antonsen seg som platoniker.

– Jeg mener at ting er sant, og at det er eksisterende sannheter vi oppdager. Men som foreleser og formidler er jeg mer av den kierkegaardske skolen.

Bryr seg om bakerste benk

Går det å like å forelese hånd i hånd med å det å være god til det? Hvordan blir man egentlig en god foreleser? Antonsen mener empati er en viktig nøkkel.

– Jeg tror jeg fortsatt klarer å leve meg inn i hvordan det er å være student. Jeg tar hensyn til at også de på bakerste benk skal få med seg det som skjer. Og jeg minner stadig vekk meg selv

I november 2010 ble Arvid Holme takket av som foreleser etter 25 år ved NTNU. Studentene stilte opp festkleddte og med blomster. (Foto: Sølvi W. Normanssen, www.universitetsavisa.no)

– Forskningen er innholdet. Formidling og undervisning handler dermed om å gi form til forskningen, sier Roger Antonsen. (Foto: Anne Elisabeth Næss)

på at jeg ikke skal gå over tiden når jeg foreleser. Når klokken er ett, venter studentene å få et kvarters pause for å strekke på beina og lufte seg. Hvis jeg holder på til fem over ett bare fordi det jeg snakker om, etter egen mening er så gøy, er jeg i bunn og grunn veldig respektløs overfor dem. Jeg hadde de tre kvarterene, jeg brukte dem ikke godt nok, da får jeg bare stoppe nå.

Antonsen sammenligner uansett det å undervise med det å stå på en scene. Du må ha et manus som holder mål.

– Hvert år foreleser jeg for 200 studenter som bruker to timer av sitt liv på hver forelesning til å høre på meg. Det vil altså si at jeg forvalter 400 timer hver forelesning av noens tid. Det er et ganske stort ansvar som krever at jeg respekterer deres tid og gjør det beste ut av den. Da kan jeg ikke stå og prate om hytteturen jeg var på, eller om tanta mi. Studentene har ikke

kommet for å høre anekdoter, men for å lære.

– Et eget talent

Dermed legger han seg på en helt annen stil enn sin pensjonerte kollega i Trondheim.

– En student som tok et kurs med meg, fortalte at han hadde fått høre på forhånd at «det er ikke sikkert at du lærer så mye av Holme, men du får høre mange steike gode historier», ler Arvid Holme.

– Enten er du en god foreleser eller ikke. Men det hjelper selvfølgelig å være fra Bergen, som en annen student sa en gang.

Men når det er sagt:

– Ett av varemerkene mine har vært at jeg alltid brukte mye tid på å forberede undervisningen, legge ut materiell på internett og slike ting. Det er en jobb, det også. ■

Bør alle forskere undervise?

JAN EMIL ELLINGSEN
førsteamanuensis,
Senter for utdannings-
forskning, Høgskolen i
Bergen.

– Ja. I hvert fall i høgskolen hvor kjernevirksomheten er undervisning. Dessuten skal undervisningen være forskningsbasert. Det kan selvsagt finnes unntak, men hva skal vi med forskning hvis den ikke uttrykkes til våre studenter?

ELFRID MÅLØY
høgskolelektor, avdeling
for helse- og sosialfag,
Høgskolen i Molde.

– I utgangspunktet bør alle forskere undervise og formidle ny forskningsbasert kunnskap. Men det må vurderes på hvilken måte formidlingen skal foregå. Det er en større diskusjon der mange faktorer spiller inn.

ERIK BRATLAND
dosent, Institutt for
lærerutdanning, Høg-
skolen i Nesna.

– Ja. Jeg er skeptisk til en utvikling med spesialisering, hvor noen forsker og andre underviser. Prinsippet om forskningsbasert undervisning forutsetter aktive forskere i et forskersamfunn. Uten dette står undervisningen i fare for å bli rutinisert og tømt for faglig innhold.

AV ELIN HAVELIN REKDAL

